

Vliegenzwammen in een stadstuin, Nijmegen.

foto: Valentijn te Plate

VNC en Landschap Overijssel slaan handen ineen Grootse restauratie landschap Deventer

Wie wel eens langs de A1 van Deventer naar Bathmen rijdt, kent ze wel. Een haperend en vervallen netwerk van houtwallen en toefjes bomen op een rij in een weiland of aan de rand van een oude es. De oostelijke entree van de stad is landschappelijk gezien aan een welverdiende opknopbeurt toe.

Een laatste toefje heg en op de achtergrond een zwaar vervallen houtwal.

In 2010 heeft de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) het initiatief genomen om met Landschap Overijssel eigen geld beschikbaar te stellen voor het herstel van zwaar vervallen landschapselementen in Overijssel. Er is gezocht naar een projectlocatie waarbij ook geld van andere partijen ruim beschikbaar was voor 'cofinanciering' en die tegelijkertijd in het oog springt. Het oog viel op Deventer, een stad die wat ons betreft tot de verbeelding spreekt als het gaat om de financiële bijdrage aan haar ommeland. Deventer is na de lancering van de zogenoemde 'groen-blauwe diensten' (een regeling van de provincie waarbij deze geld beschikbaar stelt voor het landschap) enthousiast aan de slag gegaan. Ter illustratie: de stad Deventer heeft met 8 miljoen euro net zoveel over voor groen-blauwe diensten als de provincie Gelderland...

Verder lezen op volgende pagina

foto: Bart Dingemans

vervolg van voorpagina

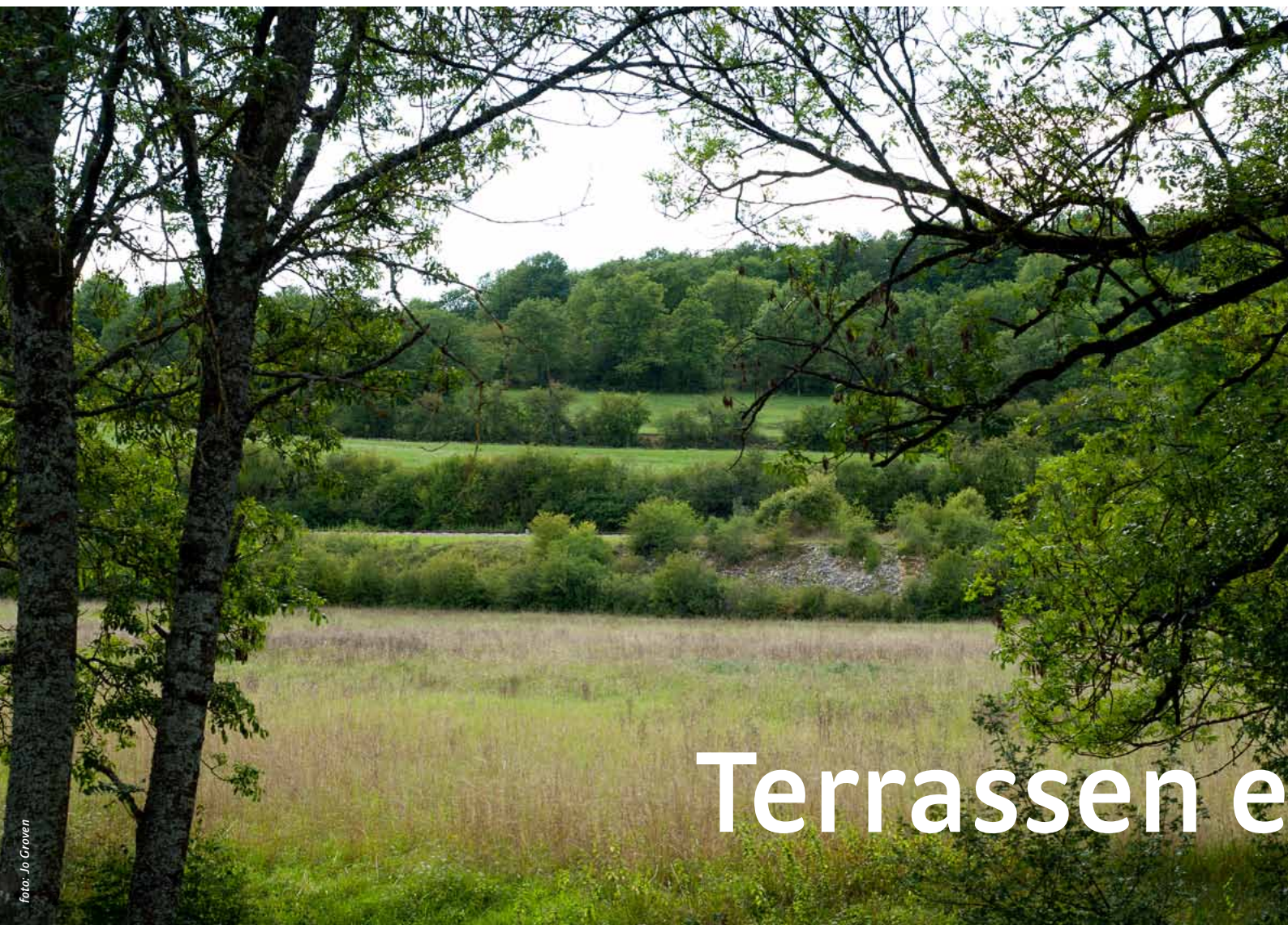
Inmiddels is in samenwerking met Landschap Overijssel, de provincie Overijssel, de gemeente Deventer en het Nationaal Groenfonds een prachtig projectfonds gerealiseerd van € 360.000! Het Landschapsfonds Kostbaar Salland is bereid gevonden een half miljoen euro beschikbaar te stellen om landeigenaren na de herontwikkeling en restauratie van de houtwallen beheerscontracten van maar liefst 21 jaar te kunnen aanbieden. De gezamenlijke ambitie is de komende twee jaar zo'n 8 hectare (oftewel een lengte van zo'n 15 kilometer) aan houtwal en esrand te herstellen, te ontwikkelen en vervolgens duurzaam te onderhouden.

Samen met de landeigenaar wordt op maat een plan opgesteld voor een grondige opknopbeurt van de talrijke houtwallen en esranden. Bart Dingemans van onze Landschapswacht is enthousiast over de samenwerking en de reacties die het plan teweegbrengt: 'Het is fijn om te merken tijdens veldbezoeken dat mensen in de streek zo enthousiast zijn over ons plan en

zich verbonden voelen met het landschap. Er is veel bereidheid tot medewerking onder grondeigenaren; zij vinden nu eenmaal dat houtwallen horen in dat gebied. Dat zie je ook wel eens anders.'

De VNC en Landschap Overijssel zijn doordrongen van de urgentie om fors meer en duurzaam te investeren in herstel van ons cultuurlandschap en in het terugbrengen van natuurwaarden in agrarisch gebied. Beide zetten zich hier al jaren voor in. Ieder op hun eigen manier, maar ook door fysiek en operationeel samen te werken in het veld. Zo zijn in het verleden op verscheidene plekken in het kader van Landschapswacht-projecten van de VNC landschapselementen met achterstallig onderhoud opgeknapt, maar is bijvoorbeeld ook het herstel en beheer van het elzensingellandschap in Staphorst ter hand genomen. De werkzaamheden in Deventer zullen grotendeels komende winter starten. Wij houden u op de hoogte.

Terrassen in Dijon...

Terrassen e

Vanuit de lucht, met Google Earth, lijken het terrassen die nauwgezet de hoogtelijnen volgen, parallel aan de hellingen. Maar dan ineens blijken ze er haaks op te staan en brengen ze je in verwarring... Dit soort terrassen vind je in de voormalige DDR, maar ook diep in Frankrijk.

Nadere bestudering geeft opheldering: ze bleken 'ingegeven' door de rotsachtige bodem, die nauwelijks te gebruiken was. Om de bodem te kunnen gebruiken, moest eerst de steenachtige bovenlaag worden verwijderd. Deze werd vervolgens naar de randen van de percelen verplaatst en op richels en wallen geschoven, zodat de ploeg er niet langer door gehinderd werd. De zo ontstane terrassen raakten door de tijd heen overwoekerd door mossen, kruiden, struiken en bomen. Het hout kon door de boeren en hun nazaten benut worden als 'geriefhout': om de kachels te laten branden en de ovens te stoken voor allerlei gerechten en baksels. Zo diende de begroeiing eeuwenlang tot het gerief van de mensen die het land bewerkten.

Niemand kon toen bedenken wat voor een weelde deze groene gordels en lijnen het landschap gaven en nog steeds geven. Van kruiden onder de bomen en struiken, tot vlinders, zoogdieren, vogels, padden, kikkers, slangen en hagedissen aan toe. Een wereld aan kruiers, snel en in slakkengang, vliegensvlug en traag, bewoont deze groene kamerschermen.

De meeste namen zeggen de mensen van nu niets meer. Hardgespan, knooppkruid en hengel, vroedmeesterpad en gele morgenster, kardinaalsmuts en maretak, koninginpage, bolderik en -fier, hoog en blauw - veldsalie. Dassen wroeten er de wespenlarven op. Hermelijnen jagen er en dansen er met hun jongen.

Niets en niemand lijkt zich daar in die uiterst smalle percelen - gelijk de Staphorster slagen - aan niets en niemand iets gelegen te laten liggen. Maar ondertussen profiteert eenieder van elkaars aanwezigheid. In de opstijgende warme lucht zweven de wouwen, buizerden en valken. Stilletjes de jaren tellend, keren de groene kamerschermen wind- en watererosie en bergen ze veel leven.

En dan hebben we het nog niet eens gehad over al het lekkers dat door deze terrasstreken wordt voortgebracht: fruit en vlees, kaas en wijn, jam en likeur, worst en ham. En heel veel hout, trots en eigenwaarde!

Tot slot: waar kunt u dit alles vinden? Zulke terrassen bevinden zich in de Franse regio Jura, maar zijn eveneens te vinden net zuidwestelijk van Dijon.

foto: Jo Groven

... en in de Jura.

In 2011 gaat de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) een brochure uitbrengen over Europese landschappen in West-Europa. Het boekje zal een goed beeld geven van deze cultuurlandschappen en de staat waarin ze verkeren. Doel van deze uitgave is de Europese Unie aan te sporen zich met man en macht in te zetten en de regelgeving aan te passen met het oog op het behoud van deze waardevolle, karakteristieke, erfgoedwaardige cultuurlandschappen. Dit project wordt gefinancierd met een Europese subsidie in het kader van Interreg IV-B.

INTERREG IVB

Heerlijke streekproducten.

foto: Jo Groven

n meer...

Nu met korting intekenen op het prachtige boek *Natuur in de straat*

In november 2011 verschijnt het schitterende, rijk geïllustreerde boek *Natuur in de straat*. Als u nu intekent op dit boek, hoeft u geen verzendkosten te betalen!

In dit boek wordt het belang van groen in onze directe woonomgeving uiteengezet. Het staat vol prachtige voorbeelden van natuur in de straat: van daktuinen en natuurlijke speelplekken tot gebouwen met bijzondere faciliteiten voor flora en fauna. Daarnaast bevat het veel tips, bijvoorbeeld hoe we zwaluwen of egels alle ruimte kunnen bieden.

U kunt op het boek intekenen door een mail met uw volledige adresgegevens te sturen aan info@nederlandscultuur-landschap.nl of te bellen met (024) 684 22 94. Het boek wordt u direct na verschijning toegezonden, samen met een acceptgirokaart. De verwachte verkoopprijs ligt rond de 25 euro.

Wij zijn ons project *Natuur in de straat* gestart, omdat mensen (en zeker ook kinderen) steeds meer vervreemden van de natuur. Wanneer bouw je liefde voor en kennis over de natuur op? Dat gebeurt als je dagelijks 'geconfronteerd' wordt met zwaluwen die rond je huis cirkelen, met walnoten en appels die je op straat kunt plukken, met een prachtige groene en bloemrijke gevel bij je kantoor of school, enzovoort. En al die natuur heeft ook nog velerlei voordelen. Want wist u bijvoorbeeld:

- dat bomen zorgen voor luwte, windbescherming, koelte, CO₂-absorptie, geluidsdemping en fijnstofafvang? En dat ze historische bouwwerken in de stad benadrukken, de ruimtelijke structuur versterken, geur, kleur en sfeer geven aan de omgeving en, niet te vergeten, een keur aan dieren- en insectenleven met zich meebrengen?

Is dit nu een Nationaal Landschap?

Hoe bijzonder zijn onze Nationale Landschappen nu eigenlijk? Door een dartpijl in een Nationaal Landschap te werpen en die plek uit te kiezen voor het maken van een panoramafoto, krijgen we een redelijk beeld van de al dan niet aanwezige specifieke kwaliteiten van een Nationaal Landschap.

We hebben dat nu gedaan voor Nationaal Landschap de Gelderse Poort. Dit beslaat de Ooijpolder en het stuwwalbekken van Groesbeek. In dit laatstgenoemde gebied is onderstaande foto gemaakt. Meteen valt op dat er weinig tot geen kwaliteit waarneembaar is en er dus nog heel wat werk uitgevoerd moet worden om dit gebied in het Nationale Landschap de moeite waard te maken.

De VNC is hier overigens de afgelopen jaren zelf maar mee aan de slag gegaan: aan de randen van het gebied heeft de VNC het landschap verfraaid door er heggen en houtwallen aan te leggen of te restaureren. En een deel in de Ooijpolder wordt momenteel omgevormd tot 'Deltaplan-landschap'.

Foto: Valentijn te Plate

Foto: Valentijn te Plate

Foto: Valentijn te Plate

- dat kinderen vaker buiten spelen als er groen in hun omgeving is? En dat dit goed is voor zowel hun lichamelijke gesteldheid (het overgewicht daalt hierdoor met maar liefst 15 procent) als hun sociale ontwikkeling?
- dat een groene omgeving stressverlagend werkt? Van wandelen in het groen blijken mensen een lagere bloeddruk, minder stresshormoon en een beter werkend immuunsysteem te krijgen.
- dat er een rechtstreeks verband is tussen de hoeveelheid groen binnen een straal van een kilometer rond de woning en de mate waarin vijftien veelvoorkomende ziektes (als diabetes, astma, hartaanvallen, overspannenheid, depressie, hoofdpijn, spierpijn en pijn in de botten) voorkomen? Hoe meer groen in de nabije leefomgeving, hoe lager de kans om deze kwalen op te lopen. Sommige ziektes bleken zelfs een kwart tot een derde minder voor te komen in groene leefomgevingen.
- dat je met 10 procent meer groen in de stad al 4 graden verkoeling bereikt?
- dat groen de waterbergingscapaciteit verhoogt (erg belangrijk in tijden van overvloedige regenval)?
- dat gevelgroen en groene daken in de zomer zorgen voor aanzienlijke verkoeling en in de winter voor energiebesparing en thermische isolatie?
- dat gerichte beplanting helpt om fijnstof te filteren en de luchtkwaliteit van de stedelijke omgeving te verbeteren, en daarmee problemen aan de luchtwegen te verminderen? Een relatief kleine stadsboom (met een doorsnee van 30 centimeter) vangt de hoeveelheid fijn stof van 3300 gereden autokilometers per jaar af.
- dat groen rondom huizen de kwaliteit van de wijk verbetert en de waarde van de woningen met circa 5 procent verhoogt?

'Groen' in de straat, gehuld in herfsttinten.

foto: Meije Gildemacher

De mooiste boom in de mooiste provincie staat er mooi bij

Tijdens de landelijke presentatie van ons project Nederland van de Kaart op 15 juni 2010 riep de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap Friesland uit tot de mooiste provincie van Nederland. Omdat deze boom alleen in het winterseizoen geplant kan worden, werd die dag symbolisch een etagelinde overhandigd, die 1 maart jongstleden geplant werd. De enorme feestboom van tien meter hoog werd ceremonieel geplant door de Commissaris van de Koningin van Friesland, John Jorritsma, samen met Miss Nederland Desirée van den Berg. Een bijzondere gebeurtenis: de mooiste boom van Nederland, geplant door de mooiste vrouw van Nederland, in de mooiste provincie van Nederland.

De feestboom staat er inmiddels prachtig bij! Als u de etagelinde zelf eens wilt gaan bekijken: deze staat naast het kantoor van het It Fryske Gea in Olterterp.

foto: Valentijn de Plate

Algemene Ledenvergadering 2011

De Algemene Ledenvergadering was dit jaar op zaterdag 18 juni 2011, in het centraal gelegen Stadskaasteel Oudaen in Utrecht. Bijzonder was de excursie die de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap na afloop had georganiseerd. Al wandelend werd bekeken wat de stad Utrecht aan natuur in de straat heeft en ontwikkelt.

De excursie werd geleid door Wim Vuik, stadsecoloog. De straatputten in Utrecht blijken vaak een bijzondere plantengroei te kunnen herbergen, zo is gebleken uit onderzoek dat Wim Vuik hier naar gedaan heeft.

Gewapend met koevoet heeft hij alle 60.000 straatputten bekeken. Met verrassende resultaten: veel zeldzame planten kwamen zo aan het licht, waaronder bijzondere varens als tongvaren en steenbreekvaren.

Achter de Dom, in een binnentuin een prachtige groeiplek van de gele helmblom.

Grachten in steden zijn zelden zo groen als de Nieuwe Gracht in Utrecht, waar oude bomen op de kades staan, waardoor je op straatniveau in de overweldigende groene kruinen kijkt.

foto: Valentijn de Plate

Voordeel van de twijfel?

Uitgaan van de beste bedoelingen van mensen is mijn grondhouding. Het lijkt mij nu eenmaal erg vermoeiend om dat niet te doen. Het levert weinig anders op dan wantrouwen, terwijl vertrouwen een veel sterkere basis vormt.

Toen in 2008 vier landelijke pilots voor het *Deltaplan voor het Landschap* bekend werden gemaakt, hadden we groot vertrouwen in de goede bedoelingen van de vier gebieden met ons Deltaplan. Met name Brabant voelde als een warm bad. Al was het maar omdat het als enige gebied de benaming Deltaplan overnam: Deltaplan voor het Landschap Moerenburg Heukelom. Met logo en nieuwsbrief! De benodigde cofinanciering was snel rond en er stonden goede trekkers aan het roer. De geesten waren er rijp voor, zo werd ons gezegd.

Bij het publicatiemoment van het eerste contract in het eerste jaar waren wij ook opgetogen. Er was een start, we waren 'los'. Dat de plantomstandigheden niet optimaal waren en het voor de Bühne om maar één boom ging, kon de feestvreugde niet drukken. Alle verantwoordelijke bestuurders waren bij het feestje, zo lazen we. Het begin werd gemarkeerd. Maar van wat?

Gekscherend en enigszins bezorgd vroeg ik later aan een van de trekkers dat de boom nu weliswaar stond, maar dat het beoogde netwerk toch nog wel kwam? Een joviaal 'maak je geen zorgen, maar natuurlijk' volg-

de. Later, tijdens een andere bijeenkomst, merkte ik nog eens op dat het Brabantse pilot-gebied pr-matig bijzonder goed functioneert en jaloersmakende concepten ontwikkelt als 'Boer zoekt buur', de 'Streekrekening' en altijd bereid is te delen. En dat hier nieuwe sporen gebaad worden: inventieve stad-land-relaties, biomassaprojecten en vermarkting van streekproducten en cultuurhistorie. Maar ook dat het gebied zich, in de smeltkroes van ideeën, mogelijke combinaties en gedeelde verantwoordelijkheden, ook wel eens in zijn eigen staart kan bijten. Het netwerk rondom de boom kwam het eerste jaar niet, het tweede ook niet en in het derde jaar begonnen we ons zorgen te maken. Helemaal toen ik een betrokken ambtenaar van Tilburg triomfantelijk hoorde meedelen in een bijeenkomst dat het Deltaplan af was. Maar waar dan toch? Ik zag het nog niet.

Een gebied van ongeveer 500 hectare waarvan nog maar 5 procent omgevormd was in aaneengesloten streekeigen landschapselementen op boerenland, geflankeerd door recreatieve routes vanuit de stad. Oftewel: zo'n 50 kilometer aan knotwilgenrijen, bloemrijke akkerranden, houtsingels, plasdras-sloten en 10 kilometer boerenlandpaden, fietspaden en paardenroutes. Wel prachtige folders, nieuwsbrieven en een stadspark op papier, maar weinig concreets in de praktijk – dat kon de bedoeling van

ons Deltaplan toch niet zijn?

Ik viel helemaal van mijn stoel toen ik de eerste bedrijfslandschapsplannen en contracten zag. Behalve het onderhoud van tien nieuwe knotwilgen zijn er geen 30-jarige beheersafspraken, geen netwerk en recreatieve toegankelijkheid en slechts een schamele paar honderd meter bloemrijke akkerrand, die bovendien al 12 jaar instandhouding kende.

Tijd voor een gesprek met de initiatiefnemers die mij er destijds van probeerden te overtuigen dat Brabantse boeren anders zijn dan andere boeren en dat het Deltaplan vooral bedoeld was om de twintig resterende boeren vooral boer te laten zijn in een stadsrand die niet bebouwd mag worden.

Hoe dan ook: het resultaat tot nu toe is te mager. Maar ik geef Brabant nog even het voordeel van de twijfel. Na een valse start is er tijd voor een eindsprint. Alle ingrediënten zijn aanwezig voor nog een succesvol voorbeeldgebied.

Ondertussen is de volgende uitnodiging van het Groene Woud binnen. Een studiemiddag over streekfondsen.

Ik denk dat ik die aan mij voorbij laat gaan.

Egbert Jaap Mooiweer,
adjunct-directeur

Het in het Brabantse Boxtel gevestigde Bureau Ruimtelijke Ordening huist in een zeer opmerkelijke bouwvorm. Over smaak valt natuurlijk te twisten, maar dat er over dit gebouw en zijn verschijningsvorm duchtig is nagedacht en dat er gekozen is voor natuurlijke bouwmaterialen, stemt tot tevredenheid. Er is liefde en zorg aan besteed. De grove pebbelwand die als een puinkegel uit het gebouw lijkt te stromen, blijft je bij, al heb je het gebouw maar één keer gezien.

Ook voor dit gebouwde ontwerp geldt dat het verbaast en verwondert op een plezierige manier... Mooi toch?!

Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap vanaf 2012 in de winter gesloten

Vanaf 1 januari 2012 sluit het Informatiecentrum voortaan zijn deuren gedurende de wintermaanden januari, februari, november en december. In de mooiste tijd van het jaar (lente, zomer en herfst) kunt u gewoon ons landschapsmadurodam en de dassen blijven bezoeken.

Tot 31 december 2011 is het Informatiecentrum nog wel gewoon geopend. Vanaf 2012 voortaan van 1 maart tot 1 november.

'Ik wil de wereld iets goeds nalaten'

Veel mensen geven wel eens iets aan het goede doel. Zo steunt u de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap jaarlijks met uw bijdrage voor een mooi Nederland. Soms geeft u geld aan de collectant die bij u aan de deur komt of maakt u geld over aan een goed doel naar aanleiding van een actie op televisie. Maar misschien heeft u de behoefte om méér te doen voor een organisatie die u een warm hart toedraagt. Dat kan. Nu goede doelen volledig zijn vrijgesteld van successierecht en dus het hele bedrag ten goede komt aan het doel in kwestie, is het voor u wellicht aantrekkelijk om de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap als goed doel in uw testament op te laten nemen.

Nadenken over een testament, en dus over een periode dat u er niet meer bent, is geen makkelijk onderwerp. Maar het is een geruststellend idee om te weten dat alles van tevoren goed geregeld is en dat u heeft nagedacht over de verdeling van uw vermogen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap via telefoonnummer (024) 684 22 94 of per e-mail aan info@nederlandscultuurlandschap.nl.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw steun!

Opbrengst Zomeractie

De Zomeractie 2011 heeft tot nu toe € 15.750,- opgebracht.

Hartelijk bedankt voor uw bijdrage! Uw gift wordt gebruikt voor het herstel van het monumentale landschap bij Mook en Middelaar, met nog enkele fenomenale vlechtsporen. Deze winter wordt gestart met de restauratie van dit werelderfgoed-waardige landschap. We zullen u op de hoogte houden van de vorderingen van de werkzaamheden!

Het werk van de VNC wordt mede mogelijk gemaakt dankzij de jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

Help de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en werf een nieuw lid!

Om ons werk nog beter te doen, zijn nieuwe leden nodig. U kunt ons daarbij helpen! Eenvoudig, door in uw eigen omgeving leden voor ons te zoeken. Om het werven te vergemakkelijken kunt u potentiële leden een speciaal aanbod doen: als ze lid worden voor minimaal 30 euro per jaar, ontvangen ze het boek Nederland weer mooi als welkomstgeschenk. Natuurlijk worden ook uw inspanningen beloond: indien u drie of meer leden werft, ontvangt u het boek Lekker Landschap; een beschrijving van vele lekkere eetbare planten, bloemen, bessen, noten en paddenstoelen, met verrukkelijke recepten die de lezer ertoe uitnodigen de deur uit te gaan, op zoek naar al dat lekkers in ons landschap.

Mijn eigen gegevens zijn:

naam

adres

pc + plaats

telefoon

e-mail

De gegevens van het nieuwe lid zijn:

Het nieuwe lid betaalt de contributie met de acceptgiro die samen met het welkomstgeschenk wordt verstuurd. U kunt bovenstaande gegevens invullen, uitknippen en in een envelop sturen naar Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Antwoordnummer 2501, 6573 ZX Beek-Ubbergen (postzegel mag, maar hoeft niet).